

מ. נושא: 11.015

ירושלים מקור מקור מקור

הפעילות לקוחה מתוך החוברת "ירושלים שלי"

מטרות:

- יצירת מודעות לגבי מקומה של ירושלים בתודעה המשותפת של עם ישראל לאורך הדורות.
- הדגשת מקומה של ירושלים במימוש החזון הציוני.
- הבנת מקומם של השיר והזמר כדרך לביטוי הקשר לירושלים ולהנחלתו מדור לדור.

משך הזמן: 45 דקות.

אוכלוסיית היעד: ה' – ו'

החומרים:

- קלטת וידאו "מסע הילדים מאתיופיה לירושלים", מאת ש. גרוניך, בביצוע מקהלת ילדים
- מאתיופיה (נמצאת במרכזי ההדרכה).
- מילות השיר בכתב לקבוצות.
- כרטיס משימות קבוצתי לכל קבוצה.
- שירי ירושלים המייצגים תקופות שונות בחיי העם.
- כרטיס משימה לקבוצת השיפוט.
- רשימת השירים, האירועים שבצידם והרצף ההיסטורי.
- השיר "ירושלים של זהב".
- רצוי: קלטת וידאו עם מבחר משירי ירושלים, או קלטת שירי ירושלים שיתנגנו ברקע.

מהלך הפעלה:

- המורה/המדריך מקרין את קלטת הווידאו של השיר "מסע הילדים מאתיופיה לירושלים" / ש. גרוניך.
- המשתתפים מחולקים לקבוצות ומקבלים את מילות השיר להתרשמות נוספת.

שלב א': אישי

כל אחד מהמשתתפים משתף את חבריו לקבוצה ביחסו לשיר: מה הרגיש? מה חשב?

שלב ב': קבוצתי

- כל קבוצה מקבלת כרטיס משימות קבוצתי.
- קבוצה אחת תהיה קבוצת שיפוט, שאר הקבוצות תתחרנה ביניהן על צבירת מירב נקודות זכות.

קבוצה מס' _____	כרטיס משימה קבוצתי
	1. הקבוצה תערוך רשימת שמות של שירים נוספים הקשורים בירושלים, או שנזכרת בהם ירושלים החל מימי התנ"ך ועד ימינו. (כל שיר מזכה את הקבוצה בנקודות).
	2. הקבוצה תקבל מספר שירים הקשורים בירושלים, תזהה את האירוע שאליו מתייחס השיר, ותסדר את השירים על-פי רצף היסטורי.
	3. הקבוצה תמסור את הדף הקבוצתי עם הפתרונות לקבוצת השיפוט.
	4. הקבוצה תנסה לחבר שיר המשך, הצגה, קולאז', ציור, שיבטאו את יחסם, איחוליהם, ציפיותיהם לירושלים. איזה אירוע הוא יבטא?

משימה לקבוצת השיפוט

1. הקבוצה תכין גיליון שיפוט כדוגמת הגיליון המצורף בזה: ותקבע את מספר הנקודות המרבי לכל משימה:

הקבוצה	שירי ירושלים שהעלתה הקבוצה	אירועים מאחורי השירים	הרצף ההיסטורי	משימה יצירתית	סיכום הנקודות
א.					
ב.					
ג.					
ד.					

2. הקבוצה תדון ותחליט על מספר הנקודות שתעניק לכל "הישג" של הקבוצות.
3. הקבוצה תקבל את רשימת השירים, האירועים שבצידם והרצף ההיסטורי הנכון:
- א. "שמחתי באומרים לי" - תהילים קכ"ב.
האירוע: עלייה לרגל.
- ב. "על נהרות בבל" - תהילים קל"ז.
האירוע: שבועת גולי בבל לא לשכוח את ירושלים.

- ג. "ציון הלא תשאליו" - ר' יהודה הלוי.
 האירוע: כיסופים לציון בימי הביניים, יהדות ספרד.
 ד. "התקווה" - נפתלי הרץ אימבר
 האירוע: העליות הראשונות.
 ה. "באב אל ואד" - חיים גורי.
 האירוע: מלחמת השחרור, שיירות עולות לירושלים הנצורה.
 ו. "ירושלים של זהב" - נעמי שמר.
 האירוע: ערב מלחמת ששת הימים.
 ז. "ירושלים האחרת" - י. גמזו.
 הרקע: ציפייה לשלום.

4. הקבוצה תחליט על מספר הנקודות שתעניק לכל הופעה קבוצתית.

5. הקבוצה תסכם את הנקודות ותכריז על הקבוצה המנצחת. הגיליונות הקבוצתיים ייתלו על קירות החדר.

שלב ג': מליאה

1. דיווח:

- הקבוצות תולות את התוצרים שלהן.
- ועדת השיפוט מדווחת למשתתפים על הפתרונות הנכונים ומכריזה על הקבוצה שביצעה נכון את המשימה והקדימה את האחרות.

2. דיון:

- מה התחדש?
- מה ניתן להבין מרצף שירי כזה על ירושלים, שראשיתו לפני כשלושת אלפים שנה והמשכו נכתב בימינו אלה?
- מה ניתן ללמוד מהעובדה שבני דורנו יודעים את מילות השירים הקדומים יותר, משלבים אותם בשירי הדור הזה ומלחינים אותם?
- מהי תרומתו של שיר להנחלת מסורת תרבותית? על איזה צורך הוא עונה? (ליחיד, לחברה, לעם?)
- אילו שירים מבטאים לדעתכם את מימוש החזון הציוני?
- אילו שירים מבטאים את מרכזיותה של ירושלים? במה?
- איך אתם מרגישים כאשר הינכם שומעים את השירים?
- האם יש שיר שמדבר אליכם במיוחד? איזה? מדוע?
- באילו מצבים ואירועים, שירים עשויים לרגש? האם קרה לכם אירוע כזה?
- מתי אנו מפסיקים להתרגש ממהו?
- אילו קבוצות באוכלוסייה שלנו עשויות להתרגש משיר, או שירים על ירושלים? (דור תש"ח, עולים חדשים, אסירי ציון, לוחמים שנלחמו בירושלים) מדוע?

שיר לפתיחת ההפעלה "ירושלים מדור לדור בזמר"

שיר חדש (מתוך יום עליית אתיפיה בטלויזיה) - קלטת וידאו נמצאת במרכז ההדרכה

מסע ילדי אתיפיה לא"י וירושלים / מילים ומנגינה: שלמה גרוניך

הירח משגיח מעל
על גבי שק האוכל הדל
המדבר מתחתי אין סופו לפנים
ואמי מבטיחה לאחי הקטנים.

עוד מעט עוד קצת
להרים רגליים
מאמץ אחרון לפני ירושלים.

הירח החזק מעמד
שק האוכל שלנו אבד
המדבר לא נגמר יללות של תנים
ואמי מרגיעה את אחי הקטנים.

עוד מעט עוד קצת
בקרוב ניגאל
לא נפסיק ללכת לארץ-ישראל.

ובלילה תקפוננו זידיים
בסכין גם בחרב חדה
במדבר גם אימי, הירח עדי
ואני מבטיחה לאחי הקטנים

עוד מעט עוד קצת
יתגשם החלום
עוד מעט נגיע לארץ ישראל

בירח דמותה של אמי
מביטה בי - "אמא אל תעלמי"
לו היתה לצידי היא הייתה יכולה
לשכנע אותם שאני יהודי

עוד מעט עוד קצת
בקרוב ניגאל
לא נפסיק ללכת לארץ-ישראל.

עוד מעט עוד קצת
להרים עיניים

מאמץ אחרון לפני ירושלים.

א. שיר המעלות לדוד שמחתי באומרים לי בית יהוה נלך: עומדות היו רגלינו בשערייך ירושלים: ירושלים הבנויה כעיר שחברה לה יחדיו: ששם עלו שבטים שבטי-יה עדות לישראל להודות לשם יהוה: כי שמה ישבו כסאות למשפט כסאות לבית דוד: שאלו שלום ירושלים ישליו אוהביך: יהי-שלום בחילך שלווה בארמנותיך: למען אחי ורעי אדברה-נא שלום בך: למען בית-יהוה אלוהינו אבקשה טוב לך"

תהילים קכ"ב

ב. על נהרות בבל שם ישבנו גם-בכינו בזכרנו את ציון: על-ערבים בתוכה תלינו כנרותינו: כי שם שאלונו שובינו דברי-שיר ותולדינו שמחה שירו לנו משיר ציון: איך נשיר את שיר-יהוה על אדמת נכר: אם-אשכחך ירושלים תשכח ימיני: תדבק לשוני לחכי אם-לא אזכרכי אם-לא אעלה את-ירושלים על ראש שמחתי.

תהילים קל"ז

ג. **ציון, הלא תשאלי / ר' יהודה הלוי**

ציון, הלא תשאלי לשלום אסיריך,
דורשי שלומך, והם יתר עדריך!
מים ומזרח ומצפון ותימן, שלום-
רחוק וקרוב שאי מכל-עבריך,
ושלום אסיר-תאוה, נותן דמעיו כטל-
חרמון, ונכסף לרדתם על הרריך!
לבכות ענותך אני תנים, ועת אחלום
שיבת שבותך - אני כנור לשיריך!

ד. **התקווה / נפתלי הרץ אימבר**

כל עוד בלבב פנימה
נפש יהודי הומיה,
ולפאתי מזרח קדימה
עין לציון צופיה -

עוד לא אבדה תקוותנו,
התקווה בת שנות אלפיים,
להיות עם חופשי בארצנו
ארץ ציון וירושלים.

ה. **בב-אל-ואד**

מילים: חיים גורי
לחן: ש. פרשקו

פה אני עובר ניצב ליד האבן,
כביש אספלט שחור, סלעים ורכסים,

ערב את יורד, רוח ים נושבת
אור כוכב ראשון מעבר בית-מחסיר.

בב-אל-ואד,
לנצח זכור נא את שמותינו
שיירות פרצו בדרך אל העיר!
בצדי הדרך מוטלים מתינו,
שלד הברזל שותק כמו רעי.

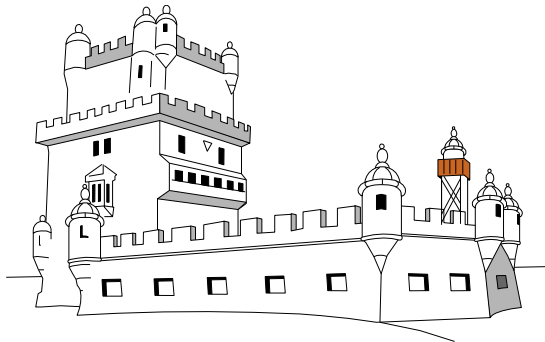
ניתן להוריד את מילות השיר מאתר שירונט בכתובת הבאה:
<http://www.shiron.net/artist?type=lyrics&lang=1&prfid=539&wrkid=515>



1. ירושלים של זהב

מילים: נעמי שמר
לחן: נעמי שמר

אוויר הרים צלול כיין
ורیح אורנים,
נישא ברוח הערביים
עם קול פעמונים.
ובתרדמת אילן ואבן
שבויה בחלומה,
העיר אשר בדד יושבת
ובליבה חומה



ניתן להוריד את מילות השיר מאתר שירונט
בכתובת הבאה:
<http://www.shiron.net/artist?type=lyrics&lang=1&prfid=738&wrkid=1619>

2. ירושלים האחרת

המלים: יוסי גמזו
הלחן: עמוס מלר

אהובתי על מגדליך הגבוהים
פרושה אדרת השקיעה סמוקת שולים
קשה, קשה שלא להיות בך נביאים
או לפחות משוררים, ירושלים.

אך בין חוזיך שנבאו בך נאשות
את המלכות ואת הדם ואת החרב
אני רוצה להיות הילד הראשון
שיתעורר בירושלים האחרת.

הפזמון:
ירושלים של שלום...

ניתן להוריד את מילות השיר מאתר שירונט בכתובת הבאה:
<http://www.shiron.net/artist?type=lyrics&lang=1&prfid=518&wrkid=4921>